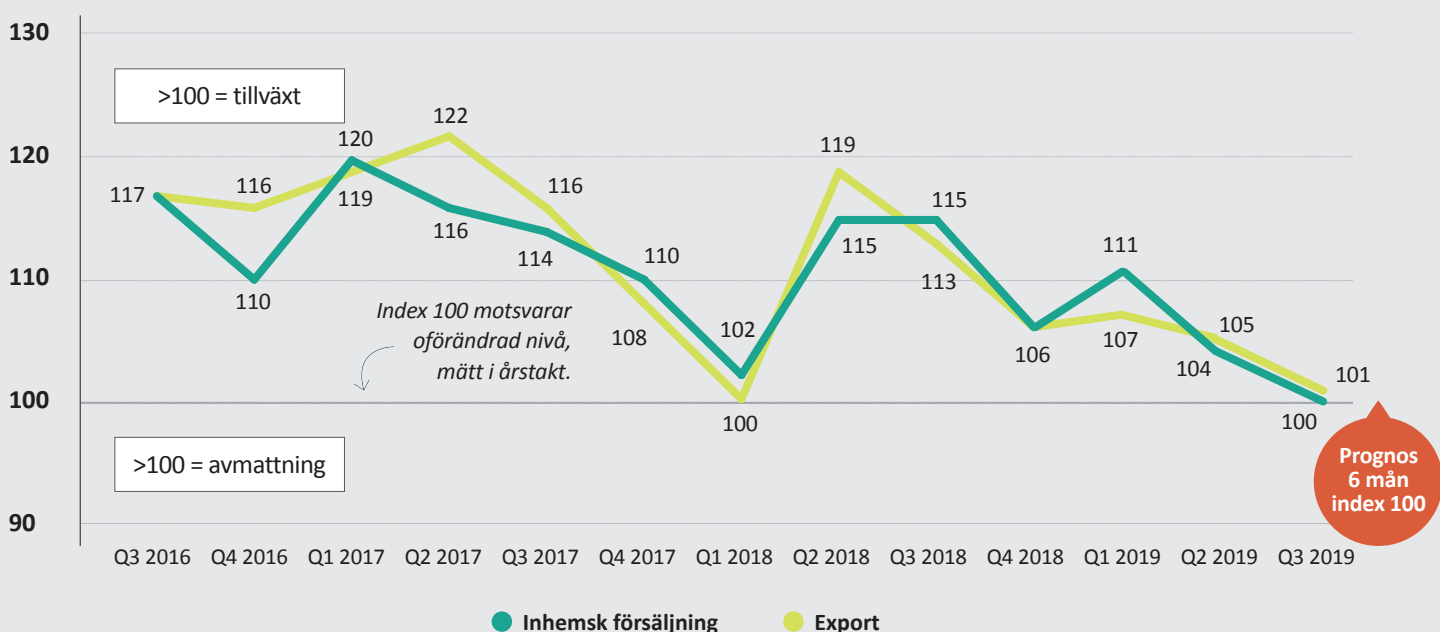

Konjunkturbrev

BILD 1. IKEM-INDEX FÖR PERIODEN Q3 2016–Q3 2019 ÖVER INHEMSK FÖRSÄLJNING SAMT EXPORTEN. INDEXVÄRDE UNDER 100 MARKERAR AVMATTNING (KONTRAKTION) I VOLYM.

Källa: IKEM

Oförändrad tillväxt under kvartal tre – men stor spridning mellan kemiindustrins branscher

Under kvartal tre var exportvolymerna oförändrade för den fjärdedel av svensk industri som utgörs av raffinaderi-, kemi-, läkemedel- och plast/gummi-produktion. Bakom den neutrala utvecklingen döljer sig dock tydliga skillnader mellan de olika delbranscherna. Kemi, gummi och plast påverkas betydligt mer av den internationella avmattningen än läkemedel. En fråga som också oroar företagen är den ökade brottsligheten, vad den innebär för Sveriges rykte som nation och för möjligheten att rekrytera toptalanger och locka investeringar till vårt land.

Under tredje kvartalet 2019 fortsatte den avmattningstrend som hållit i sig sedan hösten 2018 för den fjärdedel av svensk industri som utgörs av raffinaderi-, kemi-, läkemedel- och plast/gummiproduktion. Exportvolymerna var mer eller mindre oförändrade för de mycket exporttunga IKEM-branscherna, mätt i index 101 (bild 1). Det är precis i linje med den prognos som presenterades i IKEM:s konjunkturbrev för kvartal två. På den betydligt mindre hemmarknaden var försäljningsvolymerna också oförändrade under kvartalet (index 100).

Totalt sett är det ingen dramatik i IKEM-siffrorna. De följer i stort sett både egna prognoser och de omvärldsindikatorer som under en längre tid pekat mot försiktigare tillväxt. Bakom den neutrala utvecklingen för IKEM-branscherna döljer sig dock tydliga skillnader. Framförallt har kemi, petroleum och gummi/plast utvecklats svagare än läkemedel. I synnerhet kemi och gummi/plast som har ett mycket nära förhållande omvärldskonjunkturen och därmed starkast känner av den internationella avmattningen.

I den konjunkturenkät som ligger till grund för konjunkturbrevet frågar vi även företagen hur de ser på framtiden. För hela IKEM-kollektivet är den volymmässiga exportprognosen det kommande halvåret en oförändrad utveckling, uttryckt i index 100. Också i denna totalsiffra skiljer sig de olika branscherna tydligt åt.

TYSKLAND SÄNKE FÖR KEMIEXPORTEN

Den tyska ekonomin utvecklas allt svagare. Landets BNP väntas växa med cirka 0,5 procent under 2019, starkt påverkad av att utvecklingen för landets bilindustri hackar. Under 2020 uppskattas den tyska tillväxten, av bland annat IMF, till drygt en procent. Utvecklingen påverkar självklart EU, Tyskland är handelsområdets största ekonomi. För den hårda kärna EU-medlemmar som ingår i Eurozonen väntas en tillväxttakt endast strax över den tyska under 2020.

För den exportorienterade svenska industrin går det inte att bortse från de negativa impulser som sprids från den allt svagare tyska ekonomin. För svensk export av kemikalier,

plast och gummi ser tillväxtförutsättningarna därför inte särskilt ljusa ut det närmaste året. Tyskland är den enskilt största mottagaren av svenska kemiprodukter. Under de två inledande månaderna av Q3 var den värdemässigt oförändrad, vilket med hänsyn till den svaga svenska kronan, är detsamma som en tydlig volymminskning (källa: SCB). Också för gummi/plast och raffinaderi noteras en svag eller negativ tysk exportutveckling under juli-augusti. Även för dessa branscher är Tyskland en nyckelmarknad, om än inte den enskilt viktigaste (fjärde största för plast/gummi och femte största för raffinaderi).

LÄKEMEDELSEXPORTEN SKÖRDAR FRAMGÅNGAR

Om det går relativt trögt för kemi, gummi/plast och raffinaderi, så gäller det inte för läkemedelsbranschen. Framförallt inte om den värdemässiga exportstatistiken analyseras (SCB). Det framgår då bland annat att läkemedellexporten till Tyskland expanderat tydligt, med 50 procent bara under juli-augusti. Överlag är den värdemässiga exporttillväxten av läkemedel stark. Inte minst i ljuset av att övrig varuexport bromsat in. Under årets första åtta månader ökade värdet av den svenska läkemedellexporten med 33 procent. Kina har på kort tid seglat upp som den enskilt viktigaste exportmottagaren med en andel om 17 procent av total svensk läkemedellexport. Januari till augusti ökade exporten till Kina med hela 38 procent. Även till USA ökade läkemedellexporten, under januari till augusti mer än fördubblades den, vilket placerar USA strax efter Kina som viktigaste marknad. Även till andra länder ökade exporten av läkemedel, till Belgien med 80 procent och till Storbritannien med 55 procent. Självklart återspeglas branschens framgångar i IKEM-index över exportvolymerna för Q1-Q3, även om volymtalen är betydligt beskedligare än den värdemässiga ökningen.

ÖKADE KOSTNADER GER VISS MARGINALPRESS

Under kvartalet har företagens kostnader för inköp av

TABELL 1. IKEM-INDEX FÖR INDELAT I OMSÄTTNINGSTORLEK. FÖRETAG ÖVER RESPEKTIVE UNDER EN MILJARD SEK I ÅRSOMSÄTTNING (2018).

Källa: IKEM

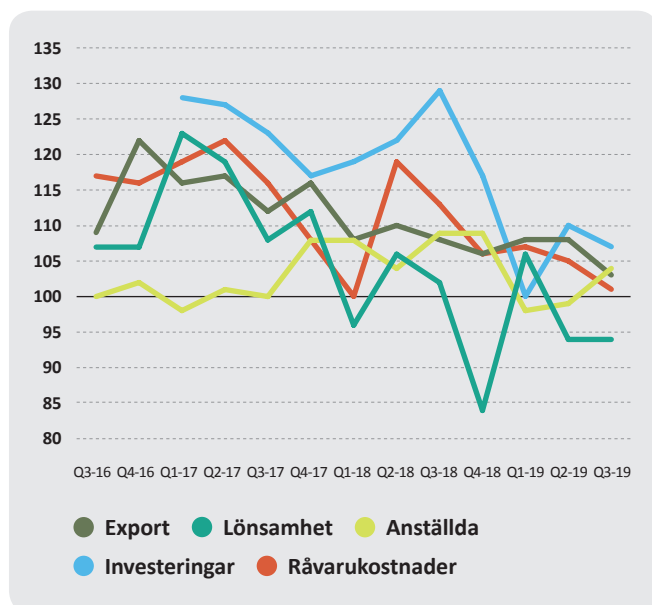
	Försäljning inhemsk (vol)	Export (vol)	Prognos försäljning (vol)	Anställda	Prognos anställda 6 mån	Investeringar	Inköpskostnader	Rörelsemarginal
IKEM < 1 mdkr oms	106	106	101	98	99	101	110	105
IKEM > 1 mdkr oms	99	100	100	105	100	103	107	92
Totalt	100	101	100	104	100	103	107	94

råvara/insatsvaror fortsatt öka, mätt i årstakt. Dock har ökningen kommit ner på betydligt försiktigare tal (index 107, årstakt). I stort sett kan de ökade kostnader, som nu belastar företagen, kopplas till den svaga utvecklingen för svenska kronan och att företagen delvis sitter fast i terminskontrakt med längre löptider. För närvarande ser råvarupriser, uttryckt i USD, ut att utvecklas fördelaktigt ur ett producentperspektiv. Om inte SEK tappar fotfästet totalt under det kommande halvåret borde således IKEM-företagens bekymmer för höga inköpskostnader kunna lätta något.

Trots att kostnaderna för råvaruinköpen ökat något långsammare under senaste året, fortsatte lönsamheten bland IKEM-företagen att vika nedåt, mätt i årstakt (index 94). Det är en tydlig signal om att konjunkturen vänt ned med sämre möjligheter att föra över kostnadsökningar på nästa led.

BILD 2. IKEM-INDEX ÖVER ANTAL ANSTÄLLDA, RÅVARU/INSATSKOSTNADER, LÖNSAMHET OCH INVESTERINGAR. INDEX 100 MOTSVARAR OFÖRÄNDRAD UTVECKLING, MÄTT I ÅRSTAKT. INDEXVÄRDEN ÖVER 100 MARKERAR ÖKNING.

Källa: IKEM

ANTALET ANSTÄLLDA ÖKADE – ANTALET VARSEL ÄNNU FÅ

Avmattningen i konjunkturen har ännu inte resulterat i att kemiindustrin som helhet anställer färre medarbetare. Tvärtom ökade sysselsättningen svagt under Q3 (index 104). Återigen är dock skillnaden mellan branscher och mellan enskilda företag stor. Framförallt är det den läkemedelsorienterade sektorn som nettoanställer, medan antal anställda i övriga delbranschers utvecklats svagt eller till och med negativt. Det är dock inte säkert att de nya anställningarna i läkemedels-

industrin verkligen är helt nya arbetstillfällen. Såsom rapporterats i media har enskilda läkemedelsbolag valt att erbjuda inhyrda konsulter att gå över i fast anställning. Det kan vara en delförklaring till att antalet anställda i branschen ökat.

Prognosen från hela IKEM-kollektivet avseende antal anställda är neutral på ett halvårs sikt. Få företag tänker sig öka antalet anställda.

Kopplat till antalet anställda är delvis utvecklingen av antalet varsel i branschen. Så här långt under 2019 (januari-oktober) har varselantalet inte skenat iväg. För årets tio första månader är de förvisso långt fler än för helåret 2018 (1197 vs 317), men är fortfarande under genomsnittet de senaste 10 åren på knappt 2100 personer/år. Antalet varsel under fjolåret var också det absolut lägsta under samma tidshorisont. Under det kommande halvåret är det dock troligt att antalet varsel ökar något ytterligare. Branschens behov av kompetens är dock alltför högt och en viss ökning i antalet varsel kan därmed vara en möjlighet för enskilda företag som lättare kan få tag i den personal man söker.

HAR IKEM-FÖRETAGEN PÅVERKATS AV DEN ÖKADE BROTTSLIGHETEN?

De senaste årets utveckling i landet vad gäller den grova brottsligheten har inte kunnat undgå någon. Det eskalerande användandet av bomber i stadsmiljöer med uppenbar risk för att oskyldiga blir offer kombinerat med skjutningar och rena avrättningar på öppen gata och i offentliga lokaler har tillsammans ändrat på bilden av Sverige som en trygg rättsstat. Den grova brottsligheten verkar inte i ett vakuum utan spiller alltmer över på resten av samhället. För näringslivsidkare, framförallt i utsatta områden, har hot och utpressning blivit vardag och tvingat både butiker och restauranger att stänga sin verksamhet. Frågan är då om också IKEM-företagen, som är utspridda över hela Sverige, har känt av och/eller agerat till följd av det senaste årets utveckling?

För att få reda på det inkluderade vi några frågor om grov brottslighet i enkäten.

Utifrån svaren kan vi konstatera att en absolut majoritet av företagen ännu inte påverkats på ett investeringsmässigt negativt sätt. Drygt fem procent av företagen menar dock att de känner oro för vad utvecklingen gör för företagets framtida investeringsvilja i Sverige. När det gäller frågan kring om man vidtagit förebyggande säkerhetsåtgärder för både anläggningar och personal svarar dock en dryg femtedel av företagen att de antingen planerar för eller redan har vidtagit åtgärder och rutiner för en ökad säkerhet. Då bör man ta i beaktande att karaktären på IKEM-företagens verksamhet, med kemikalier, brännbara och explosiva produkter, redan tidigare motiverat företagen att satsa på en hög säkerhetsnivå med inhägnade industrier och sofistikerade larmsystem.

BILD 3. UPPLIVER NI ATT DEN GROVA/ORGANISERADE BROTTSLIGHETEN HAR GETT "VARUMÄRKET" SVERIGE EN SÄMRE KLANG I ERA KONTAKTER MED KUNDER OCH KOLLEGOR I ANDRA LÄNDER?

Källa: IKEM

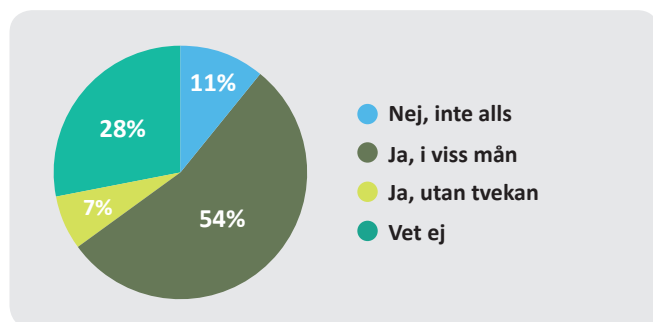
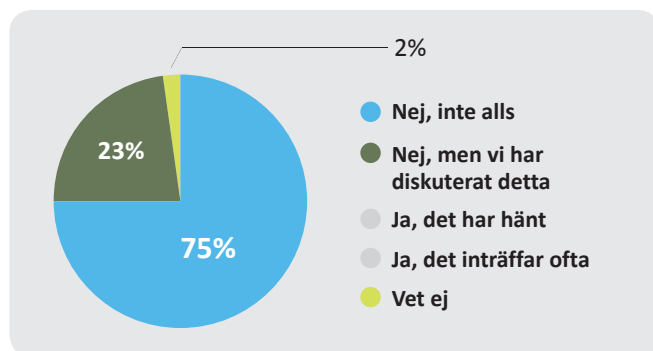

BILD 4. HAR ERT FÖRETAG UPPLEVT SVÅRIGHETER MED ATT REKRYTERA UTLÄNDSKA "TOPPTALANGER" TILL FÖLJD AV DEN GROVA/ORGANISERADE BROTTSLIGHETENS PÅVERKAN PÅ SVERIGES RYKTE?

Källa: IKEM

Även om inte IKEM-företagen är direkt påverkade av den grova brottsligheten så inverkar den, enligt 14 procent av de tillfrågade företagen, klart negativt på det lokala näringslivet som de själva är en del av.

En annan aspekt av den grova brottsligheten är hur personalen upplever sin resa till och från produktions- och forskningsanläggningarna på landets tusentals IKEM-företag. Drygt 10 procent av företagen menar att delar av personalen upplever en ökad otrygghet.

SVERIGES RYKTE HAR FÅTT SIG EN TÖRN

Det kanske allvarligaste effekten av utvecklingen är, att döma av IKEM-enkäten, vad det stora antalet sprängningar och skjutningar gjort med Sverige bilden i omvärlden. Hela 60 procent av företagen menar att bilden av Sverige bland kunder och kollegor i andra länder påverkats negativt. Dessbättre har det ännu inte materialiserats i företagets förmåga

att locka till sig utländska medarbetare. Men hela 23 procent av företagen rapporterar ändå att frågan varit uppe vid anställningssituationer. Ett par företag menar också att de till följd av den svenska situationen haft problem med att locka hit talanger.

Slutsatser som går att dra kring svaren på frågorna om den grova brottsligheten är att IKEM-företagen ännu så länge i mycket liten utsträckning upplevt att den direkt påverkat deras verksamhet eller investeringsviljan i Sverige. Samtidigt vittnar en dryg femtedel av företagen att de vidtagit åtgärder i förebyggande syfte. De tar med andra ord utvecklingen på stort allvar. Det kanske allvarligaste medskicket från IKEM-företagens sida är att sex av tio företag menar att Sveriges rykte försämrats under de senaste åren.

Det är helt klart att om samhället inte lyckas få ett stopp på utvecklingen med allt fler skjutningar och sprängningar så kommer Sveriges rykte som ett rättssäkert och tryggt samhälle urholkas. Då riskerar utländska talangfulla kandidater inte enbart att stanna vid att diskutera frågan vid en anställningsintervju, utan istället avvisa erbjudandet om att komma och bidra till utvecklingen av Sverige. En eskalerande svensk våldsspiral riskerar dessutom att skrämja bort nyutexaminerade svenska toppstudenter som hellre ser sig om efter ett arbete i ett annat "tryggare" land.

Det finns många skäl för Sverige att kraftfullt agera mot den grova brottsligheten. IKEM-företagen är på intet sätt i blickfånget för våldsverkarna men de indirekta negativa effekterna på branschens möjligheter att på lång sikt investera i personal och anläggningar är illa nog. Näringslivet är i många delar en återspeglning av det samhälle man verkar i. Det är därför långsiktigt avgörande för svensk konkurrenskraft att få stopp på den våldsspiral som blivit en ny vardaglig realitet.

IKEM:s medlemsföretag verkar inom det breda spannet av plast-, gummi-, kemi- och läkemedelsproduktion. Branschens totala förädlingsvärde uppgår till en knappt femtedel av den totala industriproduktionen i Sverige. Exportvärdet var 307 miljarder kronor 2018. Samtliga redovisade svar, där annat ej anges, från konjunkturenkäten är omsättningsviktade med företagets omsättning. Konjunkturbrevet redovisas för varje kvartal.

För frågor kontakta:
Carl Eckerdal, chefekonom
070-497 11 98
carl.eckerdal@ikem.se

IKEM

Innovation and Chemical Industries in Sweden
Innovations- och kemiindustrierna i Sverige
Box 55915 | SE 102 16 Stockholm | Sweden
www.ikem.se